

Offentliga måltider

Nyfikna små i gröngräset på Hånsta Östergårde

Landstinget som satsar på Bondens Ekologi

Nu under våren satsas stort på utbildning av miljöombud och kostpersonal inom landstinget i Uppsala. Ca 100 anställda ska erbjudas utbildningen Bondens Ekologi.

Det hela började förra våren då miljö- och kemienheten gick en Bondens Ekologi utbildning på gården Hånsta Östergårde utanför Uppsala. Zandra Falck, ansvarig på miljö nätverket inom Uppsala landsting, gick själv utbildningen och var mycket nöjd med resultatet.

– Det var nyttigt för enheten att komma ut i verkligheten och ser hur maten produceras. Vi kunde ställa frågor direkt till en ekobonde som hade koll på läget med färskas uppgifter.

Sedan dess har Zandra verkat för att fler inom landstinget skulle få samma utbildningsmöjlighet. Redan samma höst erbjöds exempelvis kostpersonalen på landstingets konferensanläggning Wiks Folkhögskola en Bondens Ekologi, men denna gång på gården Åloppe.

– Det är viktigt att vår egen konferensanläggning föregår med gott exempel och serverar

ekologiska råvaror på menyn. Än har vi inte nått ändå fram, men bland annat med hjälp av utbildning och en nyanställd kock hoppas jag att ekologin på Wiks får sig ett ordentligt lyft.

Och nu i vår står alltså landstingets enheter på tur för att få mer kunskap om och engagemang för ekologisk mat. Alla intresserade miljöombud och kostpersonal ska utbildas genom Bondens Ekologi.

– Vi hoppas att de som gått utbildningen ska motivera sina övriga arbetskamrater. Och att de kan svara på sina arbetskamraters frågor om ekologisk mat och bemöta osäkerhet, avslutar Zandra Falck.

2005 var 10% av inköpen ekologiska inom Uppsala landsting. 2006 förväntas andelen ha ökat till 14–15%. Landstinget jobbar inte bara med utbildning för att nå sina ekomål. En annan mycket framgångsrik åtgärd är att landstinget betalar mellanskillnaden i pris för exempelvis ekologiskt kaffe och ekologisk frukt. För denna åtgärd har landstinget avsatt 1 miljon kronor.

Butik

Kunderna bjöds på lokalt Järnakött

En vinterdag i januari möttes kunderna i Coop Konsum Järnas entré av ekobonden Marie Louise Johansson. Det bjöds på Chili con carne av den lokala specialiteten Järnakött. Självklart fanns också ett vegetariskt alternativ för de kunder som ville smaka ekologiskt, men utan kött. Vid sidan av bjudbordet stod en korg fylld med måltidens ekologiska råvaror. Kunderna kunde enkelt se vilka ingredienser Chili con carnem innehöll och sedan hitta dem i butikshyllan.

Både butikschefen och personalen hos Coop Konsum Järna har ett brinnande en-

gagemang för det ekologiska sortimentet. Men så är också butiken en av Sveriges bästa butiker på att sälja ekologisk mat. Hela 20–25% av försäljningen är ekologisk.

Den höga försäljningen bottnar till stor del i att Järnaborna både är flitiga och trogna i sina ekologiska inköp. Men nu för tiden är det inte bara kunder från Järna som handlar i butiken. Det är inte ovanligt att kunder kommer från Trosa, Södertälje och centrala Stockholm för att ta del av det breda ekologiska sortimentet och de många lokala produkterna.

Konferensmiljö byttes till gårdsmiljö

Ett helt vanligt sammanträde i miljönämnden i Jönköpings kommun blev ett annorlunda sammanträde. På förmiddagen ledde nämligen ekobonden Jonas Thureborn en Bondens Ekologi utbildning ute bland djur och grödor. På eftermiddagen stannade nämnddeltagarna kvar på gården och genomförde sitt traditionella sammanträde. Ingen punkt på dagordningen handlade speciellt om lantbruk.

Upprinnelsen till det annorlunda sammanträdet kom genom en tidigare motion till kommunstyrelsen. Motionen handlade om att inom kommunen öka andelen ekologiska livsmedel inom skola och omsorg. Kommunstyrelsen bad om ett yttrande från miljönämnden som då, för att kunna behandla motionen, i sin tur behövde mer kunskap om vad ekologiskt lantbruk egentligen var och vad det fanns för miljönytta. Det beslutades att nämnden skulle förlägga ett kommande möte ute på en ekologisk gård.

– Det hela fungerade utmärkt. För oss var det verkligen ett undantag. Inte bara att vi förlade mötet ute på en gård, utan att vi också förlade mötet utanför vår kommungräns, säger Rolf Wennerberg, ordförande i miljönämnden.

I Jönköpings kommun har nu en strategigrupp bildats som ska ta fram ett kvantitativt mål för ekologisk mat och en arbetsplan för hur målet ska nås. Än är inget bestämt, men det finns förslag att Bondens Ekologi utbildningar kommer att nyttjas som redskap för att öka kunskapen och engagemanget för fler inom kommunen. Andra förslag inom strategigruppen är att arbeta aktivt med upphandling samt ekologiska aktivitetsdagar.

Gulsippor kan ge kreativitet till sammanträdet

Så här gör Ludvika Kommun

En kommun som vill ligga långt framme vad gäller mat och miljö är Ludvika. Vid årets slut ska nämligen en stor del av måltidspersonalen samt miljöansvariga på skolor och förskolor ha

genomgått utbildningen Bondens Ekologi. Tre utbildningar genomfördes redan 2005 och ytterligare två är bokade nu i vår 2006.

– Det är viktigt att måltids- och skolpersonalen uppskattar och förstår mervärdet i ekologisk mat. Inte minst har lärarna som ska föra kunskapen vidare till eleverna, en avgörande roll, säger Monika Ahrås kostsamordnare i Ludvika Kommun.

– Ekobonden Bonnie Nilzon var verkligen kunskapsrik och höll utbildningen på ett proffsigt sätt. Vi blev också varmt bemötta och maten var kanongod!

Utbildningsinsatsen med Bondens Ekologi är ett led i kommunens KRAV-certifiering. 2004 var Ludvika Kommun nämligen först ut i landet med att KRAV-certifiera sina samtliga kökinomskolor och förskolor. All mjölk, vetemjöl, havregryn, inlagd gurka, inlagd rödbeta, vitkål och alla morötter som serveras är alltid ekologiska. I år ska också all filmjölk bli ekologisk. Ambitionen är att lägga till minst en produkt varje år som enbart serveras som ekologiskt.

Bonnie och Karin Nilzon håller utbildning med sina kor

5 SNABBA/för en ekodruva

utbud av 50 eller 5
nördigt eller trendigt

Italien eller Australien

Dränering eller kemisk bekämpning

Miljövänlig eller hög kvalitet

Idag är knappt ett 50-tal viner ekologiska på Systembolaget, om man räknar in beställningssortimentet. Men det var inte många år sedan antal viner på Systembolaget gick att räkna på ena handens fingrar. Italien leder stort när det gäller ekologisk vinodling, följt av Spanien och Frankrike. Även i Tyskland odlas stora arealer och Chile är på stark frammars. Det finns ett antal vinproducenter inom den absoluta eliten som odlar ekologiskt. Marcel Deiss, Nicolas Joly, Zind Humbrecht, Selosse och Chapoutier för att nämna några. En vanlig vingård besprutas många gånger, i första hand för att skydda mot svampangrepp. I ekologisk vinodling är det tillåtet att använda kopparsulfat, men många ekologiska odlare väljer alternativa metoder för att få bukt med svampangrepp, exempelvis dränering.

Ny hemsida samlar GMO-motståndet

Nu lanserar Ekologiska Lantbrukarna tillsammans med KRAV en hemsida som ska bli mötesplats för den stora majoritet av både konsumenter och producenter som vill ha en fortsatt GMO-fri matproduktion i Sverige. Mer än 70 procent av både bönder och konsumenter svarar i opinionsundersökningar att de vill undvika användningen av modifierade organismer i matproduktionen.

Frågan är nu mer aktuell än någonsin efter att Swedish Meats tagit initiativ till att lyfta den GMO-fria foderpolicy som tidigare funnits inom svensk köttindustri. Svenska djur äter varje år tusentals ton importerad GMO-fri soja. Nu är man orolig för att priset på den GMO-fria sojan – som redan är några ören dyrare än den modifierade – kommer börja öka.

Swedish Meats agerande är något som Greenpeace tagit fasta på och just nu driver man en kampanj mot företaget och deras varumärke

Scan i syfte att få dem att återinföra sin GMO-fria policy. Till saken hör dessutom att kött, mjölk och ägg från djur som ätit GMO-foder enligt EU-lagstiftningen inte behöver märkas. Därför driver Greenpeace en namnsamling över hela Europa med krav på en fullständig märkning av alla produkter som producerats med hjälp av GMO.

Ekologiska produkter är alltid garanterat producerade utan användning av GMO. Men även produkter certifierade av Svenskt Sigill är GMO-fria. Inom svensk mjölk-, ägg- och fågelproduktion har man än så länge valt att behålla en GMO-fri foderpolicy. Importerat kött- eller mjölkprodukter från till exempel Danmark eller Tyskland kommer dock med stor sannolikhet från djur uppfödda på GMO-foder.

Läs mer på www.gmofri.se. Här hittar du bl a aktuell nyhetsbevakning, köpguider, fakta samt argumenten för en GMO-fri matproduktion. ■

Utbildningen BONDENS EKOLOGI

Bondens Ekologi är en utbildning om ekologiskt lantbruk. Fakta kombineras med upplevelser. Undervisningen leds av bonden själv och innefattar en rundvandring bland djur, grödor och jord. Utbildningen äger rum på en lokal ekologisk gård.

Bondens Ekologi ökar kunskapen och engagemanget för ekologiskt lantbruk. Deltagare kan exempelvis vara butiks- och restaurangpersonal, lärare, Agenda 21-ansvariga samt köks-, inköps- och miljöansvariga på skolor och sjukhus.

Butikseventet ekobonde på besök

Ekobonde på besök innebär att bonden själv för en dag kommer till butiken och svarar på konsumentens frågor om ekologiskt lantbruk. I eventet ingår smakprovning, av ekologisk mat, bild- och informationsmaterial samt ljud av kvittrande fåglar och råmande kor.

Ekobonde på besök ökar försäljningen av det ekologiska sortimentet, stärker trovärdigheten för de ekologiska varumärkena och ökar kunskapen hos butikens kunder och medarbetare.

GEMENSAMT FÖR BÅDA

Mer information finns på www.ekolantbruk.se/utbildningochevent
Du kan också skicka e-post till ekobonde@ekolantbruk.se
eller ringa Kew Nordqvist på 0140- 620 15.

NOTISER • NOTISER • NOTISER

NY STUDIE: Mindre gift i urin hos miljövän

Den som äter ekologiskt producerad mat har betydligt lägre halter av bekämpningsmedel i urinen än den som äter vanlig mat. Resultatet bekräftar tidigare internationella rapporter. Studien är utförd av Lunds Universitet och är den första nordiska studien över hur vi exponeras för bekämpningsmedel i maten. ■

Ekomjolk – en världsvid trend

Göteborg är uppenbarligen en trendriktig håla i provinsen Sverige. Sedan nyår är nämligen all mjölk som serveras i stadens skolor, förskolor och ålderdomshem ekologisk. Och i USA ökade under 2005 försäljningen av ekomjolk 25% i volym och 27% i värde och är nu fem procent av all mjölk, enligt tidningen Pudget Sound Business Journal. I Storbritannien ökade försäljningen under sammatid med 91%, enligt Dairy Reporter. Och i Sverige vinner ekomjölken mark inte bara i Göteborg. Under 2005 ökade ekologisk konsumtionsmjölk ca åtta procent under det första kvartalet jämfört med samma period året innan. ■

Källa: Svensk Mjölks nyhetsbrev Kärnfullt nr 23/2005 och 3/200.

Relansering av Ekobonde på besök

Redan till hösten kommer butikerna att erbjudas fem starka erbjudanden från Ekologiska Lantbrukarna för att öka försäljningen och stärka trovärdigheten för de ekologiska varorna. Nyheter är bland annat Matlagningskvällar tillsammans med kock, Kundtävling och Frukostträffar för personalen. Butiksevenen förstärks kraftigt med receptsamling, butiks-skyltar och konsumentaffischer. ■

Vi-butikerna vill ha ekobönder

Nu har även Vi-butikerna nappat på Ekobonde på besök. Först ut var och Sabis i Näsbypark, Ingaröhallen utanför Gustafsberg och Matpressen i Stockholm. Ytterligare bokade butiker under våren är Solsidan i Saltsjöbaden och Daglivs i Stockholm. Vi-butikerna är en handlarägd livsmedelskedja med närmare 90 butiker. ■

Över 31 miljoner ekologisk areal

Ny statistik visar att den ekologiska marknaden nu omsätter över 30 miljarder USD. Marknaden växer med 8–9% årligen, varav absolut kraftigast i Nordamerika och Västeuropa. Den ekologiska arealen överstiger 31 miljoner hektar vilket är en ökning med hela 5 miljoner hektar på ett enskilt år. Den största arealökningen har ägt rum i Kina, där nästan 3 miljoner hektar nyligen certifierades. De största certifierade ekologiska arealerna återfinns i Australien (39%) följt av Europa (21%), Latinamerika (20%), Asien (13%), Nordamerika (4%) och slutligen Afrika (3%). ■

Den nya statistiken är framtagen av IFOAM, the Swiss Institute of Organic Agriculture FiBL and the Foundation Ecology & Farming SOEL.

Etisk konsumtion vinner mark i UK

New Consumer är namnet på den populära livsstilstidningen som nischat in sig på etisk konsumtion och Fair Trade. Magasinet är fyllt av inspiration, tips, fakta som kan och ska bidra till en mer rättvis värld.

www.newconsumer.org ■

Ökade ekologiska inköp i Stockholm

Stockholm Läns Landsting har antagit sitt femte miljöprogram. 25% av inköpen i de egna verksamheterna ska vara ekologiska till år 2011. Beslutet har stor betydelse för att öka den ekologiska konsumtionen. ■

Snowboardare gillar eko

I Norge serverades snowboardåkarna i The Artic Challenge ekomat. Över ett halvt ton råvaror gick åt. Snowboardåkarna och arrangörerna själva var mycket nöjda. Andra idrotts-evenemang uppmanas att göra detsamma. ■

Bröd ska ha en doft av champagne!

Så säger Per Brun, grundaren till den danska bagerikedjan Emmerys. Nyckelord för bageriet är kvalitet, design och urbanitet. Allt bröd bakas på ekologiska råvaror helt utan fett, jäst och mjölkprodukter. Varje leverantör till Emmerys är handplockad och besöks personligen av Per Brun själv. Kedjan har expanderat kraftigt i storstadsregionerna. Den första butiken startade 1986 och nu 2006 finns 13 butiker i Danmark. En butik i Malmö är redan etablerad och ytterligare en butik planeras att öppna i Stockholm. ■

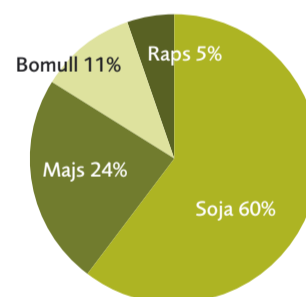
FAKTARUTAN/GMO-odling

Under 2005 odlades omkring 90 miljoner hektar GMO-grödor, vilket motsvarar knappt 6 procent av världens totala odling. Odlingen är koncentrerat till ett fåtal länder och en handfull grödor: soja, majs, bomull och raps. I Europa finns ännu bara några tusen hektar GMO-odling, i Sverige ingen alls. Det mesta av produktionen går till djurfoder.

Trots de stora arealerna bygger hela dagens GMO-odling på endast två modifierade egenskaper. Alla GMO-grödor innehåller antingen gener för resistens mot bekämpningsmedel eller för produktion av insektsgiftet Bt-toxin – eller både och.

Det finns ännu inga modifierade djur i kommersiell produktion, men en ansökan om att godkänna kommersiell odling av modifierad lax är sedan flera år under behandling i USA.

Så här fördelar sig GMO-arealen

Källa: www.isaaa.org

Nyskördat är ett nyhetsbrev som riktar sig till alla med intresse för mat och ekologi. Nyhetsbrevet ges ut 2 ggr per år.

Avsändare: Ekologiska Lantbrukarna
Sågargatan 10 a, 753 18 Uppsala
tel: 018-10 10 06
fax: 018-10 10 66
e-post: kansliet@ekolantbruk.se

www.ekolantbruk.se

Ansvarig utgivare: Karolina Jerkebring
Grafisk form: Podium
Tryck: Lidköpings Tryckeri

Ekologiska Lantbrukarna är en intresseorganisation för ekologiska lantbrukare i Sverige. Föreningen drivs ideellt och har ca 3 000 medlemmar.

KRAV är det vanligaste kontrollmärket för ekologisk mat i Sverige. KRAV kontrollerar och märker varor från ekologiska lantbrukare.

Extra nyhetsbrev? Känner du fler som skulle vilja ha nyhetsbrevet Nyskördat. Vi har då möjlighet att skicka det elektroniskt i pdf-format. Eller vill du kanske själv ha det elektroniskt istället för i pappersformat? Då spar vi miljön. Hör då av dig till oss.